SVOBODNA SLOVENIJA

LETO (AÑO) XXXIX (33)
Štev. (No.) 25

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
26. junija 1980

Značilna primerjava

Oni dan, kmalu po odhodu Josipa Broza Tita na oni svet, me je obiskal znanec iz prejšnjih let, Amerikanec neslovenskega rodu, bister človek mojemu zelo sorodnega pogleda na življenje, svet in dogajanja na njem. Sodeloval je pri cerkvenem pevskem zboru velike njujorške katoliške fare, kjer sem dolga leta vodil ta zbor in se veselil plesanja svojih prstov po tipkah odličnih in dragih mi orgel, dokler mi obojega ni neusmiljeno ustavila težka bolezen. Postala sva dobra prijatelja vse do današnjega dne.

Pogovor se je hitro obrnil k nedavno umrlemu predsedniku Titu, beseda je dala besedo in moj sobesednik se je naenkrat ostro nagnil proti meni in rekel: ‚Veste kaj sem v zadnjem času razmišljal in do kakšnega sklepa sem prišel, ko sem bral dolge storije o diktatorju v vaši domovini po raznih časopisih? Ugotovil sem značilno podobnost med Titom in Hitlerjem, ko se mi je sama po sebi vsilila v glavo primerjava med obema. Primerjal se ju kot človeka in kot neomejena diktatorja ter sem se čudil kako se njuni podobi ujemata."

Osupnil sem sprva nad primerjavo vodilnega komunista z vsemogočnim fašistom, a ko je začel razvijati svoja dognanja, me je stvar vse bolj zanimala. Je res interesantna in vredna, da jo zapišem.

Moj prijatelj je začel pri obeh od otroških let dalje in je sistematično razvijal lika obeh po osebni karakteristiki in po javnem delovanju. Broz in Hitler sta izšla iz razmeroma revnih, nepomembnih družin. Niti prvi niti drugi ni dovršil več kot ljudsko šolo v domačem kraju. Pomankanje temeljite mladostne vzgoje in sistematične izobrazbe se je pokazalo obema, čeravno sta si pozneje pridobila več ali manj obširno znanje iz branja in življenjskih izkušenj. A to ni vseeno, je trdil moj obiskovalec, vakuum iz mladih let se nikoli ne more adekvatno zapolniti pri človeku, ki se je povzpel na najvišja, vodilna mesta.

Za Hitlerja je znano, da se je v borbi za kruh znašel v soboslikarstvu. Broz pa je sprva poskusil s postrežniško službo v neki restavraciji, a mu ni ugajala. Še kot zelo mlad fant se je zatekel v kovinsko delavnico v Zagrebu, se izučil za mehanika in to ostal dokler se ni začel ukvarjati s socialistično politiko, ki ga je privedla v komunizem. Oba sta torej bila po poklicu obrtna delavca, kar je na njunem karakterju zapustilo vidne sledove.

Eden in drugi si je že v mladosti začel predstavljati, da mu je naložena neka misija, posebna naloga ali poslanstvo, ki ga je dolžan izpolniti. Hitler se je zagrizel v ideologijo nacionalnega socializma, ki naj ga Nemci kot izvoljen narod uresničijo pod njegovim vodstvom najprej doma, a ga potem širijo tudi drugod po svetu. Napisal je znano knjigo Mein Kampf o svojem načrtu in se do smrti boril za njega zmago. Na drugi strani se je v enaki meri Tito predal ideji svetovne komunistične zmage pod vodstvom tov. Stalina in Sovjetske zveze. Mnogo let je aktivno deloval kot Stalinov agent za Kominterno in šel kot tak tudi v partizane. Oba sta torej zasledovala vsak svoje navidezno zvanje, le z razliko, da je Hitler zaradi svetovno-politične konstelacije svojega časa propadel, Broz pa iz istega razloga uspel.

Oba sta prišla na oblast legalno. Hitlerja je po za naciste zmagovitih volitvah l. 1933 imenoval za kanclerja predsednik Nemčije Hindenburg, Broza pa je sprejel v Šubašičevo vlado v začetku l. 1945 legalni jugoslovanski kralj (v begunstvu) Peter II. Eden in drugi si je kmalu prisvojil neomejeno oblast. In na enak način sta se trudila prikupiti se širokim plastem naroda. V Nemčiji so pod nacizmom ustanovili organizirano kampanjo za izživljanje in uživanje lepot življenja z državno podporo ustanove Kraft durch Freude (moč z razveseljevanjem). V Jugoslaviji je podobno odprl Tito vse vire za ‚ljudsko razveseljevanje" z možnostjo nakupa avtomobilov, gradnjo hiš, široko skoraj zastonjsko uporabo obmorskih letovišč in drugih zabavišč ter kopališč. Vsak je postal na ta način nekak oče svojega ljudstva, skrben in dober tako, da so ga začeli častiti in skoraj oboževati. Oba sta bila za češčenje zelo dostopna in željna.

Z uživaško dobroto razvajeni narod ni bil sposoben obrniti svojih oči na prikrivano zlo diktature in nasilja. Sladko se je zazibal v prijetnost potrošniškega življenja, med tem ko je režim brutalno rušil moralno tkivo naroda, oviral versko življenje in kvaril mladino. Ljudje so tudi pri obeh mirno spregledali potratno življenje, katero je zlasti pri Titu dosegalo in celo presegalo kraljevski luksuz. Ni čudno, če sta si z ozirom na vse to privoščila visoko mero domišljavosti in samozaljubljenosti.

Najbolj sta si bila Broz in Hitler podobna v brutalni, nečloveški, neizmerni in zverinski krutosti do svojih nasprotnikov. Hitler je videl v Judih največje nasprotnike svoje zamisli o nadvladi arijskega plemena na svetu, in jih je v milijonih pokončal v plinskih pečeh. Broz je gledal v protivnikih komunistične revolucije sovražnike svojih načrtov za komunizacijo Jugoslavije — in je na sto in stotisoče dal pobiti med revolucijo in po njej brez sodbe.

Tako sva s prijateljem skupno primerjala dva „svetovna državnika" in našla, da je primerjava sicer odvratna, vendar do pike točna.

L. P.

RAZGLEDI

Afganistan, napovedi in oboroževanje

TUDI ZA CENO MIRU NE

V Zahodni Evropi je Churchillova železna zavesa nekaka obrambna črta proti napadalnosti Vzhoda, ali bolje povedano, je dejansko meja zarisana med komunističnimi državami Vzhodne Evrope in svobodnimi državami Zahodne Evrope. Tej meji je bilo doslej priznešeno in sta jo obe strani upoštevali; ni pa bilo tako v ostalih delih sveta.

Sovjetska zveza je v glavnem sodelovala pri komunistični agresivnosti kjer koli na svetu, vendar daleč od svojih mejá. Poleg tega doslej Sovjeti niso posegali v nobene vojaške operacije z večjim številom svojih čet. Kot primer navajamo Severni Vietnam, ki je osvojil celo Indokino. S sovjetsko in kubansko pomočjo so bili uspostavljeni komunistični režimi v Angoli, Etiopiji in v Južnem Jemenu.

V Afganistanu pa se je dogodilo čisto nekaj drugega. Tukaj je bil napad direkten in javen. Če to Zahod sprejme, je postavil v neposredno nevarnost samega sebe. Z ogorčenjem poslušamo Sovjetske izjave, da so po zasedbi Afganistana Sovjeti pripravljeni na pogajanja. Zasedba Afganistana ne more in ne sme biti sprejeta, odnosno priznana v kakšnih dogovorih **tudi za ceno miru ne.** Če je padel Afganistan, bo padel jutri ostali svet.

Take so napovedi poznavalcev komunizma, njegovih ciljev in taktike pri švicarskih opazovalcih.

AFGANISTAN NI POSTAL NEVARNOST ŠELE V ZADNJEM ČASU

Na splošno se misli, da so zgodovinski dokumenti le za zgodovinarje. Večkrat to drži, vedno pa ne. Poglejmo le nekatere dokumente, ki so bili strogo tajni, pa jih je nedavno objavil British Public Record Office. Med temi so zapiski, predlogi in beležke šefov angleškega generalnega štaba. Pripombe in opozorila v teh dokumentih so danes tako aktualna, do skoro ne moreš verjeti, da so bila zapisana leta 1947. Tako je bil lord Montgomery, šef tedanjega generalnega štaba l. 1947 mnenja, da, kakor hitro bi se Angleži umaknili iz Indije, Afganistan ne bo več sposoben upirati se sovjetski penetraciji. Prvi lord angleškega admiralata, admiral Sir John Cunningham, pa je dodal, da bi Sovjeti imeli možnost, če bi se usidrali v Afganistanu, ogrožati vse angleške komunikacije preko morske ožine Hormuz (vrata v Perzijski zaliv).

SOVJETSKA ZVEZA IN JUGOSLAVIJA

Poleg različnih ugibanj kakšna bo usoda Jugoslavije po Titovi smrti je omembe vredno gledanje venezuelskega publicista Rivolte, ki je zapisal: „Pripisovati Titu, da je res s svojim osebnim ugledom uspel obdržati državo sestavljeno iz različnih narodnosti, ki bi z njegovo smrtjo obudile medsebojne spore in s tem povročile, da bi prišlo do poziva Moskve, naj reši socialistično državo, pomeni poniževati Jugoslovane na raven nespametnega ljudstva. Poleg tega pa si je težko predstavljati, da bi bili Sovjeti pripravljeni škoditi s posegom v Jugoslavijo podobi evrokomunizma, ki je znal prepričati Evropejce, da je možno pričakovati kaj dobrega tudi od nezdravih naukov Marxa, Lenina in družabnikov." Nato nadaljuje publicist: „Sovjetska zveza je res nevarna naj si bo daleč za Jugoslavijo ali na Jadranski obali. Njeni izstrelki morejo razdejati Evropo iz Moskve ali od Urala. Sovjetom ni treba, da se zato zapeljejo prej v Beograd. Tako je čisto vseeno, če Jugoslavija ostane taka kot je, to je z liberalnim komunizmom ali jo vsrka Kremelj. Za Zahod to ne pomeni nobene bistvene spremembe. Sprememba more biti le za Jugoslovane, ker, Titov komunizem, ki jim dovoljuje imeti potni list, iti na delo v tujino, imeti bančni račun z dolarji ali markami, ni isto kot kremeljski komunizem, ki ne dovoljuje ničesar, niti potovati na delo v tujino, ne bančnih računov z dolarji, ne svobodno prebrati si kraj, če se naveličaš dobrin marksizma."

VOJNA INDUSTRIJA

Sovjetska zveza je v zadnjih treh desetletjih najbolj imperialistična in agresivna država na zemeljski obli. Zato se ni čuditi, da ima prvenstvo v produkciji in prodaji orožja. Drugo je celo dobičkonosen posel; obenem pa usmerjevalec določene politike s tem, da producent izbira komu proda orožje in komu ne. Zato je zanimivo ogledati si podrobneje kak določen primer vojno proizvajalne in prekupčevalne dejavnosti. Po podatkih zahodno-evropskih strokovnih revij podajamo tak pregled:

Združene države Amerike so sklenile po dolgotrajni in izčrpljivi vietnamski vojni osredotočiti svoje gospodarstvo na velikopotezno proizvodnjo žita za izvoz. Carter je pred tremi leti celo dejal, da bodo ZDA postale žitnica sveta, ne bodo pa več njegov dobavitelj orožja. Francija je tedaj lahko prevzela te od ZDA opuščene kupce. Mednarodne napetosti se stopnjujejo in svet mrzlično tekmuje v oboroževanju. Proizvodnja in trgovina z orožjem je zacvetela in gre v klasje.

Francija zaposluje v vojni industriji 278.000 ljudi, od tega 155.000 v privatnih tovarnah. V zadnjem desetletju je izvoz orožja podesetorila. Lani ga je bilo za 18 milijard frankov, od tega odpade 60% na bojna letala. Od celotne proizvodnje izvozi 40%. Za Sovjetsko zvezo in ZDA se je Francija povzpela na tretje mesto dobaviteljev orožja. Njeni odjemalci so predvsem države Tretjega sveta.

Živahno trguje Francija posebej z arabskimi državami. Tako je npr. Irak naročil proti koncu lanskega leta rakete, bojne čolne, helikopterje, najmodernejše lovske bombnike Mirage I v skupni vrednosti osmih milijard frankov. (1 Fr. je 445.— pesov). Še slikovitejša je kupčija s Saudi Arabijo. Thompson CSF, elektronska in naorožitvena tovarna bo v kratkem poslala Saudi Arabiji za štiri milijarde frankov zemsko-zračnih raket Shabine. Izdelavo načrtov za to orožje je Francozom sofinancirala Saudi Arabija. Poleg tega bo **Francija oborožila** tej državi tri oklopniške brigade. Že danes ima Riad več oklopnikov kot Francija sama. Petsto francoskih vojaških svetovalcev in tehnikov vežba tam vojake v ravnanju z novim orožjem.

Na lepem pa se je začelo oblačiti na dozdanji jasnini francoske vojne industrije. Združene države so ukinile prepoved izvoza orožja v države Tretjega sveta. Še iz vietnamskih časov imajo nagrmadenih velike količine orožja. A medtem so izdelali modernejše in prejšnje ni zanje več zanimivo. Nudijo ga naprodaj po nedosegljivo konkurenčnih cenah. Jugovzhodnim azijskim državam so odobrile velike kredite in na Bližnjem vzhodu Francija vsebolj izgublja tržišče.

Tako se je pripetilo, da se francoska vojna industrija krči kljub svetovni konjukturi na tem polju. Državna orožarna Giat npr. je imela leta 1977 za 2,3 milijard frankov naročil. Zdaj so se ji skrčila na manj kot eno milijardo. Zato pa beleži Amerika velik porast v prodaji — in dobičkih. Kajti prekupčevanje z orožjem donaša neverjetne zaslužke. Zdaj enim, potlej drugim. Vsi pa se delajo, kot da se ne zavedajo, čemu bo pravzaprav služilo to njihovo blago.

Dr. Tine Debeljak (17)

NEKAJ POGLEDOV Z NAŠE PERSPEKTIVE NA JOSIPA BROZA-TITA

Povest „Smeh v džungli" mu je prinesla Gugenheimovo celoletno štipendijo za potovanje „kamor hoče in kakor hoče". Odločil se je s svojo ženo Stello za Evropo in par tednov določil za obisk domače hiše in sorodnikov. Tako je prišel v Blato (Praproče), kjer so ga l. 1933 obiskali „napredni" ljubljanski pisatelji izključno iz kroga Ljubljanskega Zvona (Župančič, Kozaki, Leben, Kloppič, Mrzel, Albrecht, Vidmar), obkrožili so ga mladi komunisti. Boris Kidrič ga je povabil na očetov dom v Knežec pri Rogaški Slatini, kjer mu je izročil Kardeljev rokopis brošure, naperjene proti Aleksandrovi diktaturi s podatki o preganjanju komunistov. To je Adamič potem, pod svojim imenom izdal v angleščini v The Strugle (Boj), kar je povzročilo protest proti kralju 43 ameriških pisateljev (Sinclairja, Dos Passosa, Dreiserja idr.) in ga izročili veleposlaniku dr. Pitamicu, ki je bil nato odpuščen iz diplomatske službe, ker mu je dal (Adamiču) dovoljenje v Jugoslavijo. V Ljubljani pa je Župančič s svojim člankom o njem kot slovenskem pisatelju, četudi je pozabil svoj rodni jezik in piše zgolj angleško, povzročil izstop iz Zvona „samoslovencev" (tako so se s ponosom sami imenovali), in ustanovili Sodobnost, ki so jo takoj nato osvojile „napredne levičarske skupine" (Kidrič — Javor, Kardelj — Sperans), iz katerih je izšla potem komunistična revolucija. Vendar je to bivanje, ki se je raztegnilo na 8 mesecev, v Adamiču spet vzbudilo narodno zavest ter nagnilo, da je odslej v svoje pisanje rad prevzemal slovenske motive. Prva knjiga, v kateri je opisal ta svoj obisk je bila The Native Return (Vseljenčeva vrnitev iz domovine, 1934), V njej je opisal kraje in ljudi svoje ožje domovine (Slovenije) in širše (Jugoslavije), in je knjiga postala „bestseller", doživela je svetovni uspeh in razširjenost in celo naslov „doktorja honoris causa" filodelfijske univerze, kakor posnemam iz ljubljanskih Tedenskih slik (13. 3. 1941). Med vojno l. 1944 je izšla v žepni obliki v par milijonih, kajti slednji vojak, ki je šel v Evropo, jo je dobil kot pripravo na eventuelno izkrcanje na Balkanu... Janko Rogelj piše o tem uspehu (Naši razgledi 1965, 77): l. 1933 je napisal najprej 17 člankov v raznih revijah. Te publikacije je tedaj bralo najmanj 40 milijonov ljudi. L. 1934 je izšla ta knjiga tudi v izdaji Book of the Mounth Club, ki ponatiskuje mesečno najboljše knjige in ima preko milijona članov po svetu. Izšla je v originalu v Angliji, Novi Zelandiji, Južni Ameriki, pa tudi v prevodih: ruskem, francoskem, španskem, danskem, češkem... Ta knjiga mu je odprla na stežaj vrata v svet..." L. 1941 je napisal Two Ways Passage (Pot dveh poti), v kateri je razvil misel, da bi bilo treba omogočiti vsem vseljencem v ZDA, da se vrnejo v dežele svojega izvora, tam žive nekaj časa, da pokažejo ljudem ameriški način življenja z vsem napredkom svobode in demokracijo, potem pa vrnejo nazaj... Nekateri vidijo v tem traktatu zametek Marshallovega plana (Zbornik občine Grosuplje, 1978, 242). Gotovo pa je, da je spet vzbudila veliko zanimanje: Adamičevega predavanja o tem problemu se je udeležila „prva dama" Eleonora Roosevelt, napisala dvakrat svoji oceni in dala knjigo prebrati tudi predsedniku Rooseveltu. Ta knjiga je bila tudi vzrok, da je Adamiča, ki je spadal že v krog Eleonorine literarne družbe, predsednica povabila na večerjo v Belo hišo istočasno s Churchillom, 13. jan. l. 1942, kjer so razpravljali o tem evropskem problemu in o Balkanu sploh, za katerega je veljal Adamič že za izvedenca. Knjigo o tej večerji (Večerja v Beli hiši) je napisal Adamič šele po vojni l. 1946. Dogodek sam pa je dokaz, kako tesno je bil Adamič povezan z najvišjimi vladajočimi krogi in kakšno težo je imelo njegovo ime v ameriškem javnem življenju.

Ko se je začela druga svetovna vojna, so že 10. maja 1941 ustanovili jugoslovanski Amerikanci „Jugoslovanski pomožni odbor", za Slovence (230.000!) slovensko sekcijo (JPO-SS), Adamič je bil tedaj pristaš Mihajlovićev, se pravi — linije min. Fotića in exilne vlade, ki je razglašala Mihajlovića kot prvega odpornika proti Hitlerju in poveličevala vojne „uspehe". Tudi Adamič je bil pritegnjen v ta krog za delo „Jugoslaviji vprid", za kar je dobival redno 500 dolarjev" (Kobal, Svetovni popotnik I, 269). Kot tak „mihajlovićevec" se je udeležil večerje pri Rooseveltovih, kot priča Bogdan Radica, ki je Adamiča in ženo peljal z avtom „na dvor" (Hrvatska revija). Toda tedaj o partizanski vojski še ni bilo nič znanega. Prvi glas o njej je prišel v ZDA šele junija 1942. Jeseni pa sta že začela Etbin Kristan, stari socialist in tedaj kraljevi izseljenski komisar, ustanavljati **Slovensko-ameriški narodni svet** (SANS), nekako Osvobodilno fronto vseh Slovencev, ki se je 5. in 6. decembra 1942 tudi ustanovil na „največjem zborovanju Slovencev v Ameriki." Na tem zborovanju so Louisa Adamiča kot priznanega pisatelja imenovali za častnega predsednika, dočim je bil predsednik odbora Etbin Kristan. Kakor poroča V. Grill v Izseljenskem Slovenskem koledarju za leto 1976 (Ameriški Slovenci za novo Jugoslavijo), je bil tedaj Adamič „eden najbolj informiranih ljudi v Ameriki o tem, kaj se v Jugoslaviji godi... kajti zasnoval je z vednostjo ameriškega zunanjega ministrstva mrežo podtalnih vezi za vire iz okupirane Evrope". Zato je on mogel kot prvi predstaviti Tita ameriški javnosti s sliko in življenjepisom šele 12. in 23. sept. 1943, kjer je obenem označil Mihajlovića kot izdajalca in začel borbo proti exilni vladi, zlasti proti slovenskima ministrama v njej, Kreku in Snoju. Ta zadnji se je celo osebno udeležil ustanovitve SANSA ter mu je bil Adamič posebno gorak. V tem letu — od konca 1942 do nov. 1943 — je razvil Adamič izredno delavnost za dviganje Tita nad Mihajlovićem. Poudarjal izdajstvo Mihajlovića, sodelovanje z okupatorji, obiskoval ameriške ministre in pošiljal proteste Rooseveltu in Eisenhoverju, Edenu v London in Molotovu v Moskvo... in kot sam pravi, „z uspehom". „Delal sem dan in noč zadnje tri mesece (l. 1943). Osebno sem napisal cele koše pisem in jih napisal važnim osebam v

(Nad. na 2. str.)

JULIJSKA KRAJINA – FURLANIJA

PRED KRIZO V TRŽAŠKEM OBČINSKEM SVETU

V začetku maja je tržaški občinski svet razpravljal o občinskem proračunu za leto 1980, ki ga je predstavil sedanji občinski odbor pod vodstvom Liste za Trst, ki vodi občino s podporo neofašistov, radikalcev in enega neodvisneža. Kljub temu se je občinski odbor, ki je v manjšini obdržal doslej na vodstvu samo s tem, ker so se ostale stranke vzdržale pri glasovanjih. Pred glasovanjem o proračunu so krščanski demokrati in nekatere druge stranke postavile za svojo „abstinenco“ pri glasovanju za proračun zahtevo, da se po volitvah 8. junija sestavi nova koalicijska demokratska večina v občinskem odboru. Župan Cecovini je na te zahteve odgovoril z dolgim poročilom o svojem nastopu v evropskem parlamentu za koristi Trsta. računu; med strankami, ki so glasovale računu, med strankami, ki so glasovale negativno, je bila tudi Slovenska skupnost. Izid je bil 32 glasov proti proračunu, za proračun pa le 25.

Župan Cecovini pa je nato časnikarjem izjavil, da občinski odbor ne bo odstopil. To pa lahko traja le določen čas, ko deluje občinski odbor pod nadzorstvom nadzornega odbora, nato pa pride do intervencije prefekta, ki imenuje vladnega komisarja.

SLOVENCI na KOROŠKEM

MATURA NA SLOVENSKI GIMNAZIJI

Na Zvezni gimnaziji za Slovence v Celovcu je bila od 9. do 12. junija matura, že osemnajsta po vrsti. Letos je bilo maturantov 46, iz obeh oddelkov. Zrelostnim izpitom je predsedoval dvorni svétnik dr. Valentin Inzko, razrednika pa sta bila v 8. razredu dr. Ciril Kump, v 8. b. razredu pa dr. Dana Zwitter-Tehovnik.

OBČNI ZBOR KOROŠKE DIJAŠKE ZVEZE

Na rednem občnem zboru Koroške dijaške zveze, ki je bil 5. junija v društvenih prostorih v Celovcu, sta predsednik KDZ Sigi Kolter in tajnica Nada Inzko podala izčrpno poročilo o delu, težavah in uspehih te slovenske dijaške organizacije. Na občnem zboru je v imenu Narodnega sveta koroških Slovencev spregovoril Karel Smolle, ki je dijakom obljubil polno podporo te politične organizacije koroških Slovencev. Pri volitvah je bil ponovno izvoljen za predsednika Zveze Sigi Kolter, ostali člani odbora so podpredsednik Rihard Grilc, tajnik Vincenc Gotthard, blagajnik Marijan Pipp, v sosvet pa so bili izvoljeni dr. Pavel Apovnik, mag. Ivan Olip in Miha Zablatnik.

KULTURNI TEDEN V GLOBASNICI

SKD „Globasnica“ in SPD „Edinost“ iz Štebna sta vabili na kulturni teden, ki je bil od 11. do 17. maja. Na tem tednu so nastopili razni pevski zbori, mešani pa otroški in mladinski; en večer je dr. Pavel Apovnik predstavil občinstvu pesnika Valentina Polanška, ki je nato iz majhne knjižice z naslovom Cinček in Čopka bral pesmi za otroke in za odrasle. Svojo umetnost so prikazali tudi lutkarji iz Šmihela. Velik dogodek je bilo predavanje univ. prof. dr. Hansa Haasa iz Salzburga, ki je predaval o „Koroških Slovencih in o Avstrijski državni pogodbi“. Po predavanju se je razvila še zanimiva debata, ki je trajala dolgo v noč in profesor je imel kar dovolj dela z odgovori.

PO ŠPORTNEM SVETU

NA KVALIFIKACIJSKEM tekmovanju za vstop v prvo odbojkarsko ligo so igralci mariborskega Stavbarja premagali Borovo s 3:1 in tako je Slovenija po sedmih letih spet zastopana v najmočnejši odbojkarski konkurenci. Na tekmo v Karlovcu je prišlo igralce Stavbarja bodrit kar 500 Mariborčanov. Borovo je v prvem nizu vodilo že z 12:6, pa so Mariborčani končno zmagali s 17:15, drugi niz so izgubili s 14:16, zadnja dva pa s 15:10.

NA TACENSKI progi za tekmovanja na divjih rekah je Ljubljančan Masle zmagal na republiškem prvenstvu v spustu in slalomu v kajaku, Poberaj iz Kanala pa med kanuisti. V Tacnu so za to tekmovanje 24. maja odprli preurejeno progo na Savi, ki sodi med boljše v Evropi. V juniju bo na tej progi tekmovanje za evropski pokal v slalomu na divjih vodah.

TRADICIONALNEGA MEDNARODNEGA srečanja v desetoroboju v Goetzisu v Avstriji, kjer je mladi Anglež Thompson postavil nov svetovni rekord, se je udeležil tudi najboljši slovenski in jugoslovanski deseterobojec Novomeščan Darko Cujnik, ki je med 40 udeleženci osvojil 18. mesto s 7.339 točkami. V posameznih disciplinah je Cujnik dosegel tele rezultate: 100 m 11,23; daljava 6,69, krogla 14,40, višina 180 cm; 400 m 49,01, 100 m ovire 15,69, disk 43,26, skok s palico 3,80, kopje 64,26, 1500 m 4:50,9.

NA 13. SVETOVNEM PRVENSTVU V KEGLJANJU, ki je bilo konec maja v Neptunu v Romuniji, je jugoslovanska moška reprezentanca dobila le bron, čeprav so po malem računali celo na zlato. Mnogo slabše je šlo dekletom, ki so ostala brez medalje in so se morala zadovoljiti s šestim mestom, kar je pravi poraz, saj so računala „vsaj“ s srebrno medaljo. Med moškimi je bil edini slovenski reprezentant 47-letni Miro Steržaj iz Ljutomera, pri dekletih pa so nastopile Slovenke Ljuba Tkalčič in Silva Razlag iz Maribora in Janja Marinc iz Celja. Po slabem ekipnem izidu so športniki upali na boljšo uvrstitev v tekmovanju posameznikov.

NA ITALIJANSKEM državnem prvenstvu v namiznem tenisu je Sonja Miličeva iz Zgonika pri Trstu osvojila prvo mesto v damskih dvojicah, skupaj z Mauriello iz Neaplja, v mešanih dvojicah z Bisijem pa bronasto mesto. Pri tekmovanju posameznic pa je Miličeva osvojila drugo mesto in s tem znova dokazala, da sodi v vrh namiznoteniških igralk v Italiji.

Od vsepovsod

KITAJCI SO MOJSTRI V — LOVU NA MUHE. Prav posebno so se pri tem odlikovali meščani glavnega mesta Pekinga. 24. maja je bil prvi uradni lov na muhe v Pekingu. Ulov je bil kar odličen, po uradnih poročilih, ki so jih objavili v tisku, so v Pekingu nalovili 25 ton muh. Lov na muhe pa bodo še nadaljevali, ker so poleti v Pekingu muhe prava nadloga. Love pa muhe v podobne škatle, kot so včasih doma lovili miši. Učenci po šolah pa tekmujejo bolj preprosto. Na paličici imajo pritrien košček usnja in nato tekmujejo, kdo bo pobil več muh.

OBVESTILA

SOBOTA, 28. junija:

V Slovenski hiši redni pouk srednješolskega tečaja ob 15. uri.

V Slovenski hiši nadaljevanje Filozofskega ciklusa predavanj dr. Milana Komarja. Pričetek ob 16. uri v mali dvorani.

V Slomškovem domu počastitev naših junakov pod geslom KRES, KI SEGA DO NEBA!

V Slovenskem domu v San Martinu domače koline. Igra Inštrumentalni ansambel.

NEDELJA, 29. junija:

Spominska proslava v Našem domu v San Justo po sv. maši.

V Našem domu v San Justo tombola.

Redni letni občni zbor Društva Slovenska Pristava ob 10.30 uri.

V Slovenski hiši ob 14. uri vaja za slovensko narodno in cerkveno petje. Vodi ga. Lučka Kralj Jermanova.

V Slov. domu v Carapachayu po sv. maši spominska prireditev za žrtve revolucije. Govoril bo cont. g. Milan Magister.

SREDA, 2. julija:

Sestanek Zveze slov. mater in žena v Slovenski hiši ob 17. uri. Razgovor z g. arh. Francijem Klemencem.

SOBOTA, 5. julija:

Sestanek staršev Slov. srednješolskega tečaja v mali dvorani Slovenske hiše.

V prostorih SLOGE ob 20. uri predavanje dr. Vitala Ašiča „Praktična vprašanja iz argentinskega dednega prava.“

NEDELJA, 6. julija:

Zvezni sestanek SDO in SFZ po mladinski maši v Slovenski hiši ob 9.30. Predaval bo univ. prof. dr. **Milan Komar.**

Zlata maša g. Stanka Skvarča ob 11.30 v zavodu presv. Srca Jezusovega v San Martinu (nasproti Slovenskega doma).

NEDELJA, 13. julija:

V Slovenskem domu v San Martinu mladinski dan, ki ga pripravljata SDO in SFZ San Martín. Celodnevna prireditev.

SOBOTA, 19. julija:

V slov. cerkvi Marije Pomagaj Gallusov koncert slovenskih Marijinih pesmi.

Slovenski dom v San Martinu: Informativni sestanek SLOGE ob zaključku polletne bilance ob 20. uri.

NEDELJA, 20. julija:

V slov. cerkvi Marije Pomagaj Gallusov koncert slovenskih Marijinih pesmi.

SOBOTA, 26. julija:

V slov. cerkvi Marije Pomagaj Gallusov koncert slovenskih Marijinih pesmi.

V Slov. domu v Carapachayu večer za proslavitev 20-letnice Doma v priredbi mladine.

NEDELJA, 27. julija:

V Hladnikovem domu obletnica društva Slovenska vas.

ESLOVENIA LIBRE

Editor y director: Miloš Stare
Redacción y Administración:
Ramón L. Falcón 4158
1407 Buenos Aires
Argentina
T. E. 69-9503
Uredniški odbor:
Miloš Stare, dr. Tine Debeljak, Slavimir Batagelj in Tone Mizerit

Correo Argentino Central (B)
FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 3824
Registro Nacional de la Propiedad
Intelectual No. 24.576

Naročnina Svob. Slovenije za l. 1980: za Argentino $ 73.000.—, pri pošiljanju po pošti $ 78.000.—, ZDA in Kanada pri pošiljanju z avionsko pošto 40 USA dol., obmejne države Argentine 35 USA dol., Avstralija 60 USA dol., Evropa 43 USA dol.; ZDA, Kanada in Evropa za pošiljanje z navadno pošto 35 USA dol.

Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, 1101, Buenos Aires, T. E. 33-7213.

KREDITNA ZADRUGA
"SLOGA" z.o.z.
BME. MITRE 97
RAMOS MEJIA
T.E. 658-6574
654-6438
URADNE URE:
PONEDELJEK, SREDA IN PETEK
OD 15. DO 19. URE
PODRUŽNICA:
SLOVENSKI DOM - SAN MARTIN
CORDOBA 129 - T.E. 755-1266
TOREK IN ČETRTEK OD 18. DO 20. URE

Prof. dr. JUAN JESUS BLASNIK
špecialist za ortopedijo in travmatologijo
Marcelo T. de Alvear 1241, pritličje
Capital Federal
Tel. 393-3536
Ordinira v torek, četrtek in soboto od 17. do 20. Zahtevati določitev ure na privatni telefon 666-4366.

JAVNI NOTAR
FRANCISCO RAUL CASCANTE
Escribano Público
Cangallo 1642 Buenos Aires
Pritličje, pisarna 2
Tel. 35-8827

NAŠ DOM **SAN JUSTO**
vabi vse rojake na
Veletombolo
ki bo 29. junija 1980.
PRIČETEK OB 16. URI
Imeli bomo nad 300 dobitkov:
Prvi dobitek: TELEVIZIJSKI APARAT V BARVAH
Drugi dobitek: PARCELA ZEMLJE (meri 10x30 m)

SDO **SAN MARTIN** **SFZ**
Te vabita na
MLADINSKI DAN
v nedeljo, 13. julija

V NEDELJO, 6. JULIJA
KOLINE
V SLOVENSKI VASI
Opoldne kosilo
Družabna prireditev od 18. ure naprej
Popoldne ob 18. uri prvič nastopa:
VAŠKI GLASBENI ANSAMBEL "MAGNUM"

NAŠ DOM **SAN JUSTO**
Spominska proslava
V nedeljo, 29. junija, po slovenski sv. maši

Slovenski dom Carapachay
vabi na
20. REDNI LETNI OBČNI ZBOR
na praznik državne neodvisnosti 9. julija 1980
dnevni red:
1. Ob 10 sv. maša za žive in rajne člane Doma.
2. Ob 11 občni zbor z običajnim dnevnim redom in volitvami novega odbora.
3. Po občnem zboru bo skupno kosilo.
Vse člane vabi
Odbor

V SOBOTO, 28. JUNIJA OD 20 DALJE
v Slovenskem domu v San Martinu
DOMAČE KOLINE
(v Domu napravljene pod vodstvom g. Miklavca)
Po večerji DRUŽABNA PRIREDITEV
Sodeluje: SLOVENSKI INŠTRUMENTALNI ANSAMBEL
Klobase za dom bodo na razpolago v soboto 28. junija od 9. ure dalje.

ORGANIZACION ESLOVENA INMOBILIARIA
T. E. 651-5885 HIPOLITO YRIGOYEN 2946 - S. JUSTO
O. E. nudi najugodnejšo naložbe v lote, stanovanja in hiše, ki ki jih imamo na razpolago:
Loti, 150 metrov od železniške postaje Manzanares, Partido Pilar po $ 2.000.000.—;
Loti v Parque Leroi de Quiroga, Partido La Matanza po $ 4.000.000.—;
Loti 200 metrov od Camino de Cintura v San Justo po $ 15.000.000.—;
Manjše stanovanje v Ramos Mejía $ 50.000.000.—;
Dvosobno stanovanje — novo — v Villa Crespo $ 70.000.000.—;
Trisobno stanovanje s telefonom na Once $ 80.000.000.—;
Dvosobno stanovanje s telefonom v Villa Luro, pol kvadre od Av. Rivadavia $ 90.000.000.—;
Hiša s tremi sobami, garažo in telefonom v Villa Devoto $ 145.000.000.—.
Uradne ure vsak dan od 8. do 20. ure vključno sobote.

Novice iz Slovenije

ORMOŽ — Nova tovarna sladkorja je v težavah. Ker odkupne cene sladkorne pese niso bile kaj vabljive, so do srede aprila v Sloveniji posejali s peso komaj 66 odstotkov predvidenih površin in bo s tem pokril pridelek le 44 odstotkov potreb ormoške tovarne sladkorja.

NOVA GORICA — Primorsko gledališče je za zadnjo premiero letošnje sezone postavilo na oder Slavka Gruma „Dogodek v mestu Gogi". Bila je to nova, svojevrstna izvedba pod režijskim vodstvom Mirana Hercoga, scenografijo, precej drugačno od Vavpotičevega scenskega osnutka iz leta 1931, pa je pripravila Meta Hočevar.

ČATEŠKE TOPLICE — Slovenski zdravniki so se 16. maja zbrali na 117. občnem zboru oziroma na petem kongresu, ki ga prirejajo vsaka štiri leta. Na tem občnem zboru so sprejeli nov statut, po katerem bo Slovensko zdravniško društvo postalo zveza 13 društev. Za prvega predsednika Zveze je bil izvoljen dr. Vasja Klavora iz Nove Gorice, ki je bil doslej predsednik Slovenskega zdravniškega društva.

VERŽEJ — Na tradicionalnem „mesecu narcis" so letos v Veržeju prikazali pet kulturnih, folklornih in športnih prireditev. Na narcisna polja so se pripeljale z kmečkimi vozovi znane folklorne skupine iz Pomurja in Prlekije in se predstavile številnim obiskovalcem s pisanim sporedom ljudskih plesov.

KRANJ — V Kranju so 18. maja imeli veliko „žlahtnega" lajanja. Nad 400 psov 65 pasem so lastniki pripeljali na prvo jugoslovansko razstavo. Prireditev si je ogledalo veliko število ljudi, sodniki so podelili odličja 120 psom. Pritožb menda ni bilo, več pa je bilo prepirov med psi. Ker je prireditev uspela, so sklenili, da bo odslej vsako drugo leto zvezna razstava v Kranju, v Ljubljani pa mednarodna razstava psov.

IZOLA — Slovenski ribiči so lani imeli izgubo, to pa predvsem zato, ker je ribiška ladjevje že zastarelo in je zato negospodarno. Zato so v podjetju „Riba" v Izoli pripravili sanacijski načrt. Po tem načrtu bodo kupili 16 najsodobnejših ribiških ladij, od starih prejšnjih ladij, ki jih je 18, sta samo dve sodobno opremljeni; štiri od teh bodo posodobili, ostale pa poslali postopoma v pokoj.

CELJE — V Celju so 26. maja odprli drugi mednarodni sejem rabljenih strojev. Petdeset strojev so razstavila podjetja iz Slovenije, dvajset pa dve podjetji iz Italije in Zvezne nemške republike. Sejem je bil uspešen, saj so že prvi dan prodali nad polovico razstavljenih strojev.

NOVA GORICA — Nad 600 otrok se je zastrupilo z „družbeno hrano" v novogoriških vrtcih in osnovnih šolah, v bolnišnici v Šempetru pa je ostalo na zdravljenju 67 otrok in dve odrasli osebi.

KRANJ — V ekonomsko-administrativnem šolskem centru je bilo 23. maja vseslovensko tekmovanje dijakinj v strojepisu in stenografiji. Tekmovalo je 50 dijakinj iz desetih šol v Sloveniji.

LJUBLJANA — Pri Kulturni skupnosti Slovenije so predstavili delo Gregorja Kocijana in Martina Znidaršičiča „Knjiga in bralci II". Gre za nadaljevanje zanimive razprave, ki sta jo avtorja začela že pred sedmimi leti. Razprava se podrobno ukvarja s problemom prostega časa in knjige, govori o tistih, ki knjig ne bero, raziskuje problematiko kupovanja knjig in podobno. Avtorja ugotavljata v razpravi, da leta 1973 47,6 odstotka Slovencev ni bralo ne leposlovnih ne strokovnih ne znanstvenih knjig, da pa se je leta 1978 ta odstotek znižal na 33,7%.

MARIBOR — Pralni praški so še vedno najbolj iskano blago v trgovinah. Izgleda, da so Slovenci izredno nagnjeni k pranju perila, saj kljub povečani proizvodnji tovarne Zlatorog in drugih, pralnih praškov še vedno ni dovolj. Pravijo, da imajo posamezniki velike zaloge pralnih praškov doma, ker je potrošnja, povečana kar za 22%, nenormalna.

POSTOJNA — V Postojni je bila pevska revija „Pesem Primorske 80", na kateri je pelo 10 pevskih zborov iz Barnafa, Brja, Nabrežine, Kanala, Solkana, Črnega vrha, Proseka, Dornberka, Idrije in Nove Gorice. To prireditev bodo prirejali vsaki dve leti kot dopolnitev k reviji „Primorska poje".

ŠKOFLJICA — Škofljiska župnija je ena najmlajših v ljubljanski nadškofiji. Začasno središče župnije je na Laništču v stari cerkvici sv. Uršule. Leži cerkev ob robu župnije in je poleg tega zaradi kulturnospomeniške vrednosti ni mogoče povečati. Zato so že pred desetimi leti, še pred ustanovitvijo župniji zaprosili za lokacijsko dovoljenje za nov bogoslužni prostor na Škofljici. Deset let stalno pošiljajo prošnje, dopise in pojasnila raznim krajevnim organom, Zavodu za urejanje stavbnih zemljišč, Oddelku za gradbene in komunalne zadeve, Urbanističnim odelkom in Kulturnospomeniškemu varstvu, pa še odgovora ne dobijo. Nadškof dr. Šuštar je bodril pred birmo člane župnijskega sveta, naj vztrajajo v prizadevanju za lokacijo.

NOVO MESTO — Za 150-letnico rojstva pisatelja Janeza Trdina so v Novem mestu 29. maja priredili posebno posvetovanje in razpravljanje o Trdinu kot etnologu.

LJUBLJANA — Na 9,1 km dolgi trasi zahodne ljubljanske obvoznice, ki naj bi bila dokončana do septembra 1981, pridno delajo. Na obvoznici bodo morali zgraditi kar 23 večjih ali manjših mostov, nadvozov ali podvozov.

SLOVENCI v ARGENTINI

Osebne novice:

Rojstvo: V soboto 14. junija se je v družini Humberta Servina in njegove žene Bare, roj. Jan, rodila hčerka.

Smrt: V nedeljo dne 22. junija je umrl naš rojak Vinko Žitnik.

Nov slovenski diplomant: Na Fakulteti eksaktnih in naravoslovnih ved Buenosaireške državne univerze je diplomiral v kemiji **Andrej Mele** in prejel naslov licenciat. Mlademu diplomantu čestitamo!

Buenos Aires

OČETOVSKO SLAVJE V JEGLIČEVI ŠOLI

Junijska poklonitev našim očetom je postala v teku let v koledarju Jegličeve šole prava — zaželena — obveznost. Otroci težko čakajo svojega prvega nastopa; očetom bi se pa tudi kar čudno zdelo, če bi jim ne bil otrok pred tretjo nedeljo v juniju nekako skrivnostno stisnil v roke vabilce, narejeno v šoli. Da se bosta očka in največkrat tudi mamica sredi sobotnega dopoldneva odzvala in pridružila v cerkvi Marije Pomagaj maši, potem pa akademiji v Mali dvorani, je v njunem osebnem načrtu že vnaprej rezervirano.

Letošnje slavje v soboto 21. junija so olepšale tri okolnosti. Prva je bila somaševanje slavljenca msgr. Antona Oreharja in kateheta g. Janeza Pintarja. Zbranost in zlitje obeh darovavcev pa zaupna beseda monsenjorja o odnosu otroka do očeta so pritegnile k enakemu sodelovanju tudi najmlajše.

Na prireditvi v gornji dvorani so po kratki „očetovski" pogostitvi učenci 4. in 5. razreda nadrobili navzočim nekaj pesmic o očku in dedku iz neizčrpnega literarnega koša Mirka Kunčiča. Šesti in sedmi razred sta za ta nastop pripravila „intervju" svojim očkom ob 35-letnici odhoda od doma. Odgovori, ki so jih izvabili otroci od njih o domači hiši, rojstnem kraju, odhodu od doma in domovine, so se razpletli v zanimivo in pretresljivo slikanje velikih in odločilnih dogodkov iz leta 1945. Mali „časnikarji" so vključili v ta pogovor tudi oba duhovna očeta, g. kateheta Pintarja in msgr. Oreharja. Resen pogovor so prekinili najmlajši, ki so tudi hoteli povedati, kar so se s trudom, a veseljem naučili, in jim je pripadala častna naloga, da so v imenu vseh očetom voščili. V gumbnici suknjičev so se pojavili šopki, v srcih pa topla sreča očetovstva ob hvaležnosti in trudu otrok.

Ostali so pa na okrašenem odru še trije šopki. S prvim je Cvetka pozdravila in čestitala navzočemu sedemdesetletniku msgr. Oreharju. Drugega je mala Barbara ob Ivanovem voščilu izročila za pet let bogatejšemu slavljencu, predsedniku Narodnega odbora g. Milošu Staretu, ki ga je vsa šola s starši presenetila pred vrati pisarne Svobodne Slovenije. In tretji? Davorin ga je s poljubčkom odnesel svoji „gospodični", otroški vrtnarici Lojziki, ki je prav ta dan slavila svoj prvi god med slovensko otročadjo.

„ČRNA MAŠA" SLOVENSKIH MATER IN ŽENA

Zdomskim slovenskim materam se je kazalec na uri ustavil pred 35 leti. Dnevi, meseci in leta so potekali v spominu in podoživljanju križevega pota in izgube svojih dragih. Zdaj je krog mater, ki jih je vezala skupna bolečina, že močno skrčen; večina teh se je združila z njimi v večnosti.

Zveza slovenskih mater in žena pa še vsako leto pripravi spominsko slavje; letos je bila prvo sredo junija v Slovenski hiši. Udeležba je bila mnogo večja kakor prejšnja leta.

Pripravili so jo naši mladi, tukaj rojeni Slovenci; to se pravi naš tretji rod pod vodstvom Andreja Meleta. Na mizi je bil slovenski šopek in prižgana svečka; zdelo se je, kakor da bi bili na ljubljanskih Žalah, pod napisom: Iz vekov v vek, iz roda v rod, krvi gre tok, duh išče pot.

Iz govora Andreja Meleta naj omenimo začetne stavke:

„Svet je tak: ob smrti zločinca se razgreje in ga opravičuje, ob krvi nedolžnega sumniči s ponavljajočim: Je že kaj naredil. Barabo izpušča, Boga križa. Krvnika poviša v maršalskega polboga, zvestobo narodu in veri zakoplje 20 metrov pod zemljo."

Govornik je pokazal v svojem izvajanju, kako dobro pozna vse dogodke iz naše polpreteklosti, kakor da bi jih sam doživljal. Zaključil ga je z Mauserjevimi besedami:

„Spomin je lep, če je živ; in če je živ, mora roditi!"!

Nato sta stopila na oder gdč. Lučka Makovec in Gregor Batagelj. Globoko občuteno in s poudarkom je izvajal recitator iz „Črne maše" Jeremija Kalina; gdč. Lučka pa je vmes s svojim mehkim glasom podajala posamezne točke. Iz ozadja ju je spremljala temu primerna glasba.

Z ganljivim glasom se je nato zahvalila predsednica Zveze ga. Pavlina Dobovšek prireditelјem in prosila, naj ponesejo spomin na junijske žrtve prihodnjim rodovom.

Prireditev je bila zaključena z domobransko himno: Oče, mati, bratje in sestre.

Berazategui

SPOMINSKA PROSLAVA

Prijetno in koristno je, če se rojaki po raznih slovenskih središčih zberejo kot ena družina pri skupni mizi.

Tak družinski obed so pripravili 15. t. m. rojaki iz Berazateguija in okolice. Kar lep čas so ostali skupaj v prijetnem pomenku.

Popoldne je vse še bolj združila obredna miza na kateri je obnavljal najsvetejšo daritev svojih dušni pastir g. Jože Guštin. Darovali so jo za večni mir in pokoj pobite protikomunistične vojske in med revolucijo padlih protikomunističnih žrtev. Po zgledu Križanega, katerega vidni namestnik je celebrant ob koncu svoje — dnevu tako primerne pridige — povabil k molitvi za vse žrtve, pa tudi njih mučitelje.

Po sv. maši so vsi navzoči ostali v dvorani pri spominski proslavi, ki so jo pripravili otroci in mladina. Uvodne besede je spregovovril predsednik Doma g. Janko Štrbenc. Opozoril je predvsem mlade, že tu rojene, ki večkrat sprašujejo čemu vendar vedno znova obujamo dogodke vojnih let, da se zgodovina Slovencev izpred 35 let še vedno ponavlja na mnogih narodih sveta, delno se je ponovila tu v Argentini „Vaši dedje in očetje smo vedeli, kje je bilo naše mesto. Da bi tudi vi vedeli zavzeti pravo mesto, če bi bili kdaj postavljeni pred isto nujno izbiro," je zaključil predsednik.

Tudi govor, ki je sledil je bil nekakšen odgovor na isto vprašanje mladih in morébitno vprašanje starejših, vojne grozote preživelih in na vse kontinente sveta rešenih rojakov: „Zakaj je mene Bog ohranil pri življenju, ko je moralo v onstranstvo toliko naših dragih?" Vsak je v svoji notranjosti našel svoj odgovor, vsi pa enega skupnega: Ostali smo, da bi pričevali o resnici tistih časov. Zakaj tako je danes dejstvo — s tem, da so komunisti v brezna pometali 12.000 in več svojih idejnih nasprotnikov, so globoko pod zemljo zakopali tudi resnico o borbi tistih let. Pa ne samo zakopali! Pokrili so jo z debelo plastjo laži in strahu in pobitim kot nagrobnik napisali: izdajalci, požigalci, morilci.

Zato ne moremo in ne smemo pozabiti, ampak vedno znova govoriti, dokler oblastniki doma ne bodo spregovorili resnice o njih in jim vsaj simbolično dali dostojno zadnje bivališče. Potem bomo mi utihnili in oni spokojno spali kjerkoli že po besedah slovenske narodne: naj bo truplo kjer kol' že, Bog le duši dobro daj!

Nato se je začel nastop mladih. Prižgali so lučke v spomin padlim pod križ. Vsak po svojih zmožnostih so nato občuteno podajali prelepe, včasih preroške verze v cvetu mladosti pobitih domobranskih pesnikov Balantiča in Hribovška, pa tako občuteno kot je Jakopičeva „Našim stražarjem" in Mauserjeva „Mrtvi živim". Vmes so pod vodstvom Jožeta Omahna ubrano zaigrali na melodike eno njegovo, prav za to priliko skomponirano skladbo, pa še, Oj ta vojaški boben in nazadnje Oče, mati, bratje in sestré, katero so po igranju prve kitice zapeli vsi navzoči in z njo zaključili kratko a prisrčno domobransko proslavo.

Predno pa so se razšli, so voščili še vsem očetom k njihovemu dnevu in vsakemu pripeli rdeč nagelj v znak ljubezni in hvaležnosti.

P. O.

Dr. Jožef Demšar – umrl

V soboto 31. maja je v župnišču pri Sv. Petru v Ljubljani umrl najstarejši slovenski duhovnik dr. Jožef Demšar. Pokojnik se je rodil 12. marca 1877 v Škofji Loki; v duhovnika je bil posvečen 22. julija 1899. Leta 1906 je na Dunaju doktoriral iz teologije, leta 1926 je postal doktor filozofije na ljubljanski univerzi. Po posvečenju je bil nastavljen za kaplana v Kočevje, bil je nato prefekt v Alojzijevišču v Ljubljani, profesor v Jegličevi škofijski slovenski gimnaziji v Šentvidu, bil profesor verouka na ljubljanskem učiteljišču od leta 1914 do 1932 in profesor katehetike in pedagogike na ljubljanski teološki fakulteti od leta 1920 do leta 1964. Njegova smrt ni prišla nepričakovano za njegove najbližje. Pešal je in pešal; zadnjikrat je maševal 3. maja, ko prej ni nikoli bil tako bolan ali drugače oviran, da ne bi mogel mašević. Pokopali so ga ob velikem spremstvu duhovščine in vernikov 3. junija.

UMRLI SO od 20. do 27. maja 1980:

LJUBLJANA — Albin Hren; Ivan šlibar, up. žel., 81; Jože Tovornik, up. livar.; Antonija Eršte; Marjana Gjud, up. frizer; Jakob Štajdohar, up.; Alčea Pušnar, 73; Danilo Srebrenik; Frančiška Kavčič r. Krivec, 82; Jelka Marinšek r. Blažič; Stanislav Sajovic, up. računov.; Antonija Lovšin (umrla v New Yorku, pokopana na Viču); Rudolf Podobnik, up.; Avgust Jenko, 87; Vladimir Jakopič, up.; Vera Mueler r. Rohrman; Kristina Orel, up.; Terezija Košar; Tončka Bručan; Franc Hafner, up. žel.; Vine Bricelj, up.; Justina Kuhar r. Kovač.

RAZNI KRAJI — Franc Toman, up., Jesenice; Ignac Perne, up. zid. mojster, Črnuče; Marija Jakopič r. Dermastija, 88, Savlje; Pepca Rus, Paka; Angela Toplar r. Naprudnik, Ptuj; Karel Bratiščak, 59, Ljutomer; Janez Pal, 68, Dolina pri Lendavi; Leopold Ključevšek, delavec, Kresnice; Marija Mihelič, 40, Ratež; Jožef Saksida, 82, Dornberk; Franc Veber, up., Rakovnik pri Sori; Ivan Zupan, trgovec, 80, Podljubelj; Jana Klinar, Bled; Marjeta Podlogar, Kovačeva, 88, Srnjak; Marija Peternel, Jurjeva mama, 83; Podpeč; Neža Petjé r. elenec, Gaberska gora; Jože Katič, Dobova; Alojzij Sprajcar, 83, up., Novo mesto; Anton Kaplan, Polje-Lj.; Bruno Sosič, šofer, Ajdovščina; Janez Hrastar, up. zidar, Novo mesto; Ivan Jereb, 37, Lahovče; Majda Jesih, 60, strojnik drobilnika premoga na separaciji, Zagorje; Stanislav Suša, 75, Dolenja vas pri Senožečah; Franc Malenšek, 71, up. žel. Litija; Ana Malenšek r. Kovačič, Šentrupert na Dol., Janko Turk, 84, Idrija; Ljudomil Nabergoj, 82, Rakek; Edi Šribar, 82, Šempeter v Savinjski dolini; Jožef Lukek, 77, up., Vrhnika; Jernej Rihar, Potokarjev ata, 73, mizar, kmetovalec, čebelar, Dobrova; Anton Kobal, inž. stroj., Zalog; Franc Hrovat, up., Kamnik; Jože Mravlje, 104, up., Jezero pri Podpeči; Terezija Ravnik r. Raič, Jesenice; Alojz Tornič, up., Begunje; Franc Ule, 3, Trbovlje; Slavko Šilar, Virmaše.

Ob junijskih dneh

V teku petintridesetih let se razmere kjerkoli nujno spreminjajo. Tako je v okviru te dobe opažati zaznavne spremembe tudi v slovenski izseljenskih skupinah, razpršenih po vseh kontinentih sveta. Najlažje je meriti gospodarske spremembe, napredek, ki je očiten. Dobili smo tudi nova obzorja, nove odnose do življenja in okolja, nemara razmeram in času primerno drugačno miselnost. Ni se pa v ničemer spremenilo naše stališče in gledanje na med- in povojne dogodke v domovini in tudi ne odnos do sedanjega režima v Jugoslaviji. Ni to nikak znak ozkosrčnosti ali nazadnjaštva, kot včasih kdo očituje. Pač pa smo ostali zvesti našim načelom, ki so vrednota po sebi, zato trajna in nespremenljiva. Zavedamo se tudi našega zgodovinskega poslanstva, s katerim smo zadolženi, vse dokler ne bo izpolnjena naša zaveza.

V bližajočih se junijskih dneh nam vsako leto uhaja spomin na dogajanja izpred petintridestih let: nasilja, mučenja, krvoločnost komunističnih zločinov, kruto pobiti bratje, nedolžne žrtve. Ni opravičila za te morije, najmanj za povojne. Zvračanje krivde na posamezнike je gola partijska propaganda, očitna laž. Kot so laž in prevara že prva snubljenja lahkovernih, vabljive obljube, kritiziranja in natolcevanja na račun nasprotnih nazorov, obstoječih redov, družbenega sestava i. dr. Vse meri na ustvarjanje anarhičnega razpoloženja med ljudstvom, kar jim poleg bajk o brezskrbni bodočnosti pomaga do lažjega osvajanja oblasti.

Nekateri ugovarjajo češ, da pretiravamo, da idealiziramo junaštvo naših domobrancev. Pravijo, da je navsezadnje bila le koristolovna samoobramba, da je njihovo strašno smrt pripisati le muhavosti usode.

Res, domobranstvo je bila samoobramba, samoobramba pred napadi, ko so komunisti pričeli svojo bratomorno revolucijo. Za ohranitev narodnih in verskih vrednot, za zaščito nedolžnih svojcev in rojakov so morali naši borci — v težavnem položaju pod okupatorjem — izbirati med komunizmom in domobranstvom. Druge poti ni bilo. Odločili so se za domobranstvo iz prepričanja, da „narod naš umreti noče" in da bo mogel obstajati kot tak le, če bo lahko ohranil svoje samolastne prvine in vrednote.

V onih črnih dneh naše preteklosti so nato slovenski domobranci izpričali zvestobo svojim idealom s herojsko dostojanstvenostjo pred smrtjo in prekosili s tem sijaj vojaških zmag.

Nekateri menijo, da se zdaj komunisti kesajo svojih rodomorov. Ne, se ne kesajo! Le nerodno jim je, da se o tem piše in govori in jim očituje. To seveda ni propaganda zanje. A če bi se ponovno znašli v enakih okolnostih — bi enako ravnali, kot so to počeli v letih 1941 do 1945! Zato je vsako govorjenje o kakem kesanju odvišno!

Domači oblastniki trdijo, da je danes drugače kot npr. leta 1946. Seveda je drugače, saj se tri in pol desetletja naravne evolucije mora nekako uveljaviti. Le da resnični položaj ni tako rožnat, kot ga opisujejo oblastniki, ki si za svoje trditve mnogokdaj izposojajo laž tudi zdaj, ko imajo vso oblast v svojih rokah. Neresnico širijo tudi med nove rodove, ko potvarjajo zgodovinsko preteklost. Potvarjajo resnične nagibe celo tisti, ki se iz koristoljubja vpišejo v partijo, da se tako dokopljejo do boljših položajev in do ustavnih pravic, ki naj bi veljale za vse prebivalstvo, a pripadajo v praksi samo izvoljenim.

Mnogi v Sloveniji pravijo, da zdaj dobro živijo, ker imajo res lepe, lepo opremljene domove, celo stan za „weekend", hodijo na potovanja itd. Res je. A kulturno in moralno ne živijo — le životarijo.

„Resnica vas bo osvobodila". Mi živimo v svobodi in zato z vztrajnim delom lahko izpričujemo resnico. Ta bo nekoč razsvetlila Slovenijo, da bo njen narod zadihal osebno, kulturno, versko in politično svobodo. Takrat šele bomo lahko postavili križe na grobove slovenskih junakov — vseh padlih v boju za osvobujočo resnico.

K. C-i.

prav in arhivarij razbira problem dveh opatov, ki sta različno vodena v raznih katalogih, razjasnuje volitve opatov tiste dobe in svoja dognanja o omenjenih dveh. Znanstveno polnovredna razprava iz zgodovine Stične. — Milan Kopušar z razpravo Angeli šepečejo o onostranosti, načenja filozofsko in umetnostno-zgodovinsko motiviko angelov, omenjajoč najpomembnejše ustvaritve teh motivov v umetnosti. Vedno imajo kaj povedati tudi v naši dobi „šepečejo" o prehajanju pozitivistične materialistične dobe v novo duhovnost. Zanimiva je sociološko-politična razprava C. Žebota o Samoupravljanju v Jugoslaviji. Zgodovinska nujnost je povzročila ta „jugoslovanski eksperiment, katerega znanstveno analizo daje. — V poglavju Kritika je tokrat Tokijsko pismo pesnika V. Kosa o vtisu o zadnjih številki Med-a, kot jih je doslej pisal za Glas SKA. Seveda bolj spadajo v Meddobje, po globini umetnostne problematike. Slednja številka sproži v pesniku, eruditu, filozofu in teoretičnem poznavavcu pesniške problematike nove misli. — V umetniški prilogi sta tokrat predstavljena z najnovejšimi stvaritvami slikarica v Parizu Marjanca Savinšek, in kipar na Koroškem F. Gorše. — Značilnost teh zadnjih zvezkov Meddobja je, da v njih sodeluje pet ženskih pesnic, pripovednic in slikaric!

SLOVENSKO GLEDALIŠČE BUENOS AIRES obvešča, da je predstava „žlahtni meščan" odpovedana.

EVROPA IN BLIŽNJI VZHOD

REŠITEV NI NIKOMUR PO GODU

Položaj na bližnjem Vzhodu je zašel v slepo ulico. Očividno je, da so vsi Carterjevi napori padli v vodo, in da se sklepi pogodbe na Camp David ne izvršujejo. Zato so evropski vodje sklenili, da je vrsta na njih, da skušajo najti kako rešitev. Vsi so namreč zainteresirani na miru na tem predelu zemlje. Ne morda toliko zaradi miru samega, kot zaradi energetskih virov, od katerih Evropa v veliki meri zavisi.

Tako so se pretekli teden zbrali v Benetkah predsedniki držav ali vlad članic Evropske gospodarske skupnosti. Tam so predebatirali in pripravili „evropski" mirovni načrt za Bližnji vzhod. Sestanek sicer ni bil po volji Amerike in Carterja. A sedaj se svet čedalje manj ozira na ameriško voljo, še manj pa na Carterjevo.

Evropski načrt ima, nasproti ameriškemu, to posebnost, da priznava Palestincem pravico samovladanja, narodnega prostora, in vključi njih politično in vojaško Organizacijo za palestinsko osvoboditev v bodoče mirovne razgovore.

Reakcija na ta načrt je bila seveda skoraj enotna; razen Egipta, so bili vsi ostali proti. Amerika zaradi Palestincev in svojega prestiža; Palestinci, ker bolj verjamejo v orožje kot v pogajanja, Judje pa, ker ne morejo sprejeti sosedstva palestinske države.

Judovski premier Beguin je žalostno ugotavljal: „Od Bresta do Volge se je evropski kontinent pokril z judovsko krvjo. In sedaj te evropske države, kjer smo živeli devet stoletij, ponujajo roko mladi izraelski državi, istočasno pa zahtevajo priznanje Organizacije za palestinsko osvoboditev." Spomnil je tudi, da je vodja te organizacije, Arafat, izjavil namen „popolnoma osvoboditi Palestino, ter politično, gospodarsko, vojaško in ideološko likvidirati sionsko enoto." To naj bi bil, po Beguinovem mnenju „nov genocid komaj eno generacijo po Auschwitzu".

Tako stoje stvari. Mir pa je le še dalenj sen na Bližnjem vzhodu.

Bolivijske volilne težave

BOLIVIJSKO VOLILNE TEŽAVE

So države, kjer je včasih težko potegniti črto med političnim življenjem in folkloro, kajti oboje se neločljivo spaja. Ena teh držav je Bolivija, ki se pripravlja na splošne volitve za prihodnji 29. junij.

Poročali smo že, da je prišlo do vojaških pritiskov, ponudb in predlogov. Vse je ostalo pri starem, in volilni proces dotlej teče mirno naprej.

Državo vlada „začasno" od kongresa izvoljena predsednica gospa Lidija Gueiler. Eden izmed vojaških predlogov je bil, naj bi gospa enostavno podaljšala svojo vojaško dobo in preložila volitve. Kongres je seveda soglasno vztrajal, da volitev ne bodo preložili. Predsednica pa tudi ni hotela sprejeti podaljšanja vladne dobe.

Vojaštvo je potem umaknilo svoj predlog in volilna kampanja teče naprej. A ta je pač tipično bolivijska. Nihče se dobro ne spozna iz nje. Število strank, podstrank, strančic in ministrančic je kar neverjetno, saj so jih nekateri opazovalci našteli kar sedemdeset. V tej borbi seveda izstopata dva kandidata: bivša predsednika Víctor Paz Estensoro (74 let) in Siles Zuazo (69) let. Oba je javno napadel bivši predsednik general Hugo Banzer, in ju prikazal kot „neumna tepca" in „okostenela starca".

V takem vzdušju je eden izmed vodij bolivijskih oboroženih sil, general Waldo Bernal Pereyra izjavil, da vojska nikakor ne bo soglašala z vzpostavitvijo režima, ki ne bi bil v skladu z bolivijskim „narodnim čutenjem". To bo še toplo na bolivijskih višinah.

Vojna na pesku?

ZDA MANEVRI V PUŠČAVI

Kje se bo odigravala bodoča vojna? Kjerkoli naj bo, so možni sovražniki nanjo pripravljeni. A baje Amerikanci smatrajo, da bo to lahko kje na peščenih planjavah Bližnjega vzhoda.

Iz česa se da to sklepati? Enostavno. Pretekli teden so ZDA odločila naj veliki vojaški oddelki izvajajo posebne manevre na Nevaških puščavah. Po drugi strani pa bo v juliju ZDA poslala štiristo bojnih pilotov v Egipt, da s posebnimi letali tam preizkušajo svoje sposobnosti in se izurijo prav v zračnem boju nad peščinami. Upajmo, da bo svetovne veljake spremljala pamet. Če jih ne bo, je zelo verjetno, da bodo spopade prihodnje velike vojne spremljali „veter, pesek in zvezde".

V ta sklop bi lahko postavili poziv egiptovskih vojaških krogov k bojni pripravljenosti na meji proti Libiji. Libijski marksistični režim Kadafija namreč stalno grozi s sovražnostmi egiptovski državi.

ČILSKI PRIMAS kardinal Silva Henríquez je na sestanku z uredniki čilskih dnevnikov izjavil, da vlada generala Pinocheta preganja Cerkev. Zatrdil pa je, da ne bo prenehal s svojimi kritikami na vlado „čeprav me ubijejo". Končno je še zatrdil, da „ne bomo imeli miru brez resnice in pravice".

IRAN ne najde poti iz težav. Sedaj so imeli v Teheranu hude spopade med muslimani in levičarji. Bilo je nad tristo ranjenih. Homeini pa je „revolucionarne straže" povabil, naj vendar ubogajo predsednika Bani Sadrja, ki je „vrhovni vojaški poveljnik".

MEDNARODNI TEDEN

NAJVEČJI SPOPAD, odkar so sovjeti zasedli Afganistan, je bil pretekli teden, ko je velika skupina afganskih upornikov pripravila zasedbo sovjetski oklopni koloni v vzhodnih gorskih predelih. Bitka se je potem razvila v nenehne spopade z velikimi žrtvami na obeh straneh. Skoraj istočasno so vodje posamezhih svobodoljubnih afganskih upornikov priredili sestanek v pakistanskem mestu blizu afganske meje. Njih namen je doseči večjo povezavo za skupen nastop proti osvajalcu.

V INDIJI doživljajo pravo preganjanje tujcev. Glavne žrtve so Bengalci, katerih je bilo zadnji teden pobitih nad dva tisoč. Vlada skuša izseliti nad dvéstotisoč Bengalcev iz province Tripura, da bi tako preprečila njih poboj.

JAPONSKI PREMIER OHIRA je umrl na posledicah srčnega napada. Začasno je bil na njegovo mesto imenovan Masayoshi Ito. A sedaj bo morala zelo razbita liberalna demokratska stranka izvoliti novega vodjo in se boriti za obstanek na vladi. Oboje kaj težki nalogi.

STO NOVIH atomskih raket bo ZDA vključila v svoj obrambni sistem. So to večglave rakete in z njimi bo Amerika presegla število 1.200 raket te vrste, ki jih dovoljuje pogodba Salt II. Ta pogodba seveda še ni bila potrjena s strani kongresa in seveda tudi ne dokončno podpisana s strani ZSSR. Po tem ameriškem sklepu je seveda tudi malo verjetno, da bi do končnega potrdila kaj hitro prišlo.

KAMBODŽA je znova prizorišče hudih spopadov. Oboroženi pristaši proslulega režima Pol Potha so napadli manjše vojaške postojanke, mostove in vasi v enajstih izmed devetnajst kamboških provinc.

BRAZILSKA CERKEV je potrdila svojo sodbo glede na socialni položaj v severovzhodnih brazilskih predelih. Pred kratkim je namreč v dokumentu „Pastoralka zemlje" kritizirala kmetijski položaj, ko prihaja do hudih spopadov med lastniki in obdeljevalci zemlje. Škofje upajo, da bo prišlo do pomiritve in pravične rešitve problemov ob papeževem obisku. A če ne bo rešitve, svarijo, je nevarnost, da problem izrodi v pravo vojno.

IZ ŽIVLJENJA IN DOGAJANJA V ARGENTINI

Buenos Aires je za eno stoletje starejši. Praznovanja so se zaključila. Svečanosti so ostale za nami. Visoki gostje so se razšli, kraljica, ki nas je ponovno obiskala, se je vrnila v Španijo. Ostalo je znova le vsakdanjo življenje, mesto polno vrvenja, in na križišču majske in julijske avenije spomenik Kihota, obrnjen proti reki, proti vzhodu, odkoder je prišel Španec, z njim pa kultura in vera. Mi pa trenutno gledamo v nasprotno smer, v notranjost, in tam je mnogo problemov.

Te probleme je preteklo soboto, v posebnem pismu naslovljenem na narod, obrazložil bivši član vojaške Junte, admiral Massera. Objava pisem in dokumentov je kar prišla v modo. Pred dobrima dvema tednoma je tak kritičen dokument objavil bivši predsednik Frondizi, oziroma njegova skupina desarrollistov. Dokument so dali ponatisniti v vseh časopisih, in mu priključili vrsto sopodpisnikov. Tam je skupina kritizirala marsikatero plat sedanjega življenja.

Vendar se na to izjavo javnost ni preveč ozirala. Dokument je bil bolj za uporabo političnih analistov, kot za splošno potrošnjo. Tudi sicer desarrollistična skupina, ki je svoj čas vodila državo v letih 1958 do 1962, nima več masovne zaslombe ne moči. Prav tako je težko govoriti o moralni avtoriteti te skupine, ki je bila soudeležena v peronistični fronti in tako delno sokriva dogodkov pred marcem 1976.

Popolnoma drugačen je primer admirala Massera. Ta je bil član prve vojaške Junte, ki je tistega marca strmoglavila podirajoči se peronistični režim in pokazala cilje sedanjemu procesu. Massera je že za časa soudeležbe v vodstvu procesa večkrat kritiziral posamezne točke vladnega delovanja. Ta kritika se je še poostrila, ko je zapustil Junto potem, ko mu je potekla mandatna doba v mornarici. V določenem trenutku je bil „povabljen k molku" in res je preteklo precej časa, predno je znova javno nastopil. Bil je na potovanju po Evropi in ZDA, in si tam iskal prijateljstva in zaslombe.

Sedaj je Massera znova spregovoril, in njegov dokument je ena najbolj jedkih radiografij sedanjega življenja v Argentini. Kaj pravi? Na kratko povedano, trdi, da se je proces izneveril postavljenim ciljem. Kritizira vladno delovanje, kot bi ga težko bolj ostro najhujši nasprotnik. A dela to z veliko fineso, kot to sicer delajo najvišji krogi kaj elitne mornarice. Izbira tekste ustavne listine sedanjega procesa in samo sprašuje, če se je naredilo, kar je bilo obljubljeno. Končno zahteva, naj se popravijo napake takoj, kajti „ni časa za nove pogrešitve".

Ko človek bere ta dokument, mora soglašati s tem, kar je tam napisano. Zlasti še, ker proti avtorju nima posebnih predsodkov, kot jih lahko ima proti vrsti neresnih politikov, ki polnijo argentinsko pozornico. V tem ima Massera prednost. Vprašanje pa je, ali kritizira le iz dobre volje, ali je to pač politični korak. Ni tajnost, da ima Massera svoje načrte za politično bodočnost. Da ga zaslanja močna gospodarska in politična skupina, krog ljudi, ki ve, kaj hoče. Vprašanje je pa, ali mnoge napake, ki jih kritizira, ne bi ponovila kaka vlada pod njegovim vodstvom. To pa je že vprašanje vesti, na katerega more odgovoriti le on sam.

Pa do volitev, če se jih Massera misli udeležiti, manjka še mnogo. In ob tem bo lahko tudi nastala polemika. Radikalni vodja dr. Balbín je namreč pred časom izjavil, da bo prihodnji predsednik „zadnji vojaški predsednik". Sedaj pa je kordobski guverner, general Sigwald dejal, da bosta prihodnja dva predsednika vojaka. To pomeni še kakih osem let vojaške vlade, seveda če ne bi bilo prišteti še kakega civilnega predsednika pod vojaškim varstvom.

Ko že govorimo o predsednikih, omenimo, da se je sedanji, general Videla, ta teden vrnil s potovanja po Kitajskem. Ob povratku je izjavil, da je sedaj Kitajska „naš zaveznik".

Na drugem področju, je ta teden vodja argentinske atomske politike, contraadmiral Castro Madero objavil, da bo argentina skoraj podpisala pogodbo „Tlatelolco", ki predvideva, da države podpisnice ne bodo uporabljale atomske energije v oboroževalne namene. V tej pogodbi so zavezane latinskoameriške države.

Argentina je doslej ni podpisala, ker je hotela zagotoviti tkim. „jedrno neodvisnost". Sedaj ima praktično zagotovljen celoten jedrni sistem. Švica bo namreč zgradila infrastrukturo za pridobivanje težke vode. Ni torej več razloga, da Argentina ne bi podpisala pogodbe.

Brali smo

DEMOKRATIČNO TVEGANJE

Jugoslovanskih nasprotij je na pretek. Titova smrt jih ni ustvarila, ampak jih je le še z večjo silo spravila na dan. Ta se nudijo Sovjetski zvezi, saj ogroža prevlada le-te neodvisnost vseh držav, ki so znotraj njenega vplivnega pasu in blizu njenih meja.

Po 1948 je kljub izboljšanju odnosov med Sovjeti in Jugoslovani Jugoslavija Sovjetom trn v peti, ker ohranja politiko, ki je od sovjetske popolnoma neodvisna. Slab zgled za narode vzhodne Evrope! Pred kratkim je poleg tega Beograd obsodil sovjetski napad Afganistana in se ni hotel udeležiti sestanka evropskih komunističnih partij v Parizu.

Kaj lahko stori v potitizmu Sovjetska zveza, da spravi Jugoslavijo na „pravo pot"? Prav to, da izrabi nasprotja sedanje Jugoslavije.

Omenimo le nasprotja med narodi! Ravnotežje med Srbi in Hrvati je težko, to pa tuja sila lahko izrabi.

Prav tako važna so druga nasprotja, ki so manj znana. Politika samoupravljanja, ki so jo v Jugoslaviji razvili po sporu s Stalinom, je ustvarila neko izvirnost, obenem pa prinesla dokaj težav. Izvirna je, ker je ni najti v nobeni drugi tako imenovani socialistični državi. Je pa težka, ker je prinesla več težav, kot jih je zares rešila. Dejansko ostaja temelj jugoslovanskega političnega sistema monopol edine partije in ta se ne razlikuje od ustroja v drugih socialističnih deželah. V takšnih razmerah pa najdéva seveda samoupravljanje svoje naravne omejitve. Kolikor ni svobode tiska, je kritika omejena, čeprav je bilo storjenih nekaj zaresnih poskusov, da bi ne bila več.

Jugoslovanska družba trpi na pomanjkanju politične demokracije. Politična demokracija je vsesplošna kategorija, katere pristnost ali odsotnost ima nujno občutne posledice v slehernem gospodarskem ali družbenem sistemu.

Samoupravljanje kliče po politični demokraciji že po nuji svojega razvoja, politična demokracija pa pomeni spet za jugoslovanske komunistične voditelje resno tveganje. Tu naletimo na težavo vseh dežel, ki se imajo za socialistične, začenši s samo Sovjetsko zvezo.

Razvoj resničnega samoupravljanja zadeva istočasno na pomanjkanje politične demokracije in na bojazen določenega števila voditeljev, odgovornih, birokratov, da ne bi samoupravljanje nadaljevalo pot politične demokracije.

Ni verjetno, da bi Sovjetska zveza uporabila v Jugoslaviji tanke, kot je to storila v Afganistanu. Bati pa se je, da bi izrabila spor med voljo vedno večjega dela javnega mnenja po demokratizaciji in med odporom proti tej volji s strani določenega števila voditeljev. Velika nevarnost je, da bi se našli jugoslovanski Husaki, ki bi spričo te zahteve po demokraciji na videz povsem zakonito poklicali velikega sovjetskega brata, da naredi red.

Pred to nevarnostjo lahko reši Jugoslavijo njena silna volja do neodvisnosti, ohranjanje dobrih odnosov med njenimi narodnostmi, resnični napori za demokratizacijo in gospodarska pomoč Zahoda, predvsem Evrope.

Le Monde, Pariz, 9. maj 1980

Nova revija koroških dijakov

Pred seboj imamo dve številki nove koroške revije S R P. Izdajajo jo dijaki kot svoje kulturno politično glasilo. Prva številka je izšla z datumom februarja, druga aprila 1980. Ko človek kar naenkrat zagleda na modrih platnicah obris srpa, nehote išče kje bo našel skrito še kladivo. Išče ga zaman. Srp slovenskih študentov na Koroškem je sestavljen iz začetnic treh gesel, „ki naj," po besedah urednikov, „določajo vsebino in smer tega lista. Ta gesla so: Slovenstvo, Resnica, Pravica."

V uvodni besedi najdemo pojasnilo k temu, tako lepo izbranemu geslu. „Srp bo skušal med nami gojiti poznanje, spoštovanje in ljubezen do vsega, kar je **slovensko**"... „Drugo geslo, ki se naj ga drže sodelavci tega lista, je ljubezen do **resnice**"... „Tretje geslo, **ljubezen do pravice** bo Srp uresničeval z razlaganjem in poudarjanjem pravic, ki gredo naši narodni manjšini po zahtevah zdrave pameti, krščanske vere, mednarodne listine človekovih pravic in 7. člena avstrijske državne pogodbe."

Še eno prijetno presenečenje nas čaka na platnicah nove revije. Pod imenom in geslom, vidimo obris svetovnega zemljevida: sredi Evrope-Slovenije, iz Slovenije puščice v svet! A bolj kot puščice so to vezi, ki povezujejo celine. Nekatere sežejo v posamezne dežele severne in zahodne Evrope, druge se vzpnó čez morje in imajo svoj cilj v Afriki, severni Ameriki, južni Ameriki, Avstraliji! To so vezi med matično domovino in Slovenijo v svetu. Srp je brez dvoma prva slovenska revija, ki je od prvega početka zajela resnico, da smo Slovenci enota, ne glede na zemljepisne razdalje ali politične meje. Tako gledanje na slovenstvo je znak zrelosti, ki nas navdaja z veseljem in upanjem prav zato, ker prihaja iz vrst študentov in ker raste iz koroške zemlje, ki je brez dvoma zgodovinska zibelka naše narodne samobitnosti.

Vsebina le potrjuje, da so sodelavci revije svoj program vzeli resno. Članek Wuttija Gabrijela o Ivanu Regenu, ki je prvi prodrl v skrivnost „jezika žuželk", je zanimiv ne le s prirodoslovnega, marveč tudi z zgodovinskega stališča. Preveva ga naravnost ganljiva ljubezen do slovenstva. Govor videmskega nadškofa v obrambo svojih slovenskih vernikov spremljajo komentarji Petra Kassla in zemljevid beneške Slovenije. Potem se znajdemo pred problematiko slovenščine „na naši gimnaziji", ki nam približa po zaslugi Domeja Maksa čutenje in mišljenje mladega koroškega rodu. Malo naprej najdemo novico iz Avstralije, da so leta 1978 uvedli slovenščino v tamkajšnje osrednje šole in da je leta 1979 država priznala skupaj s tremi sydneyskimi univerzami slovenščino kot maturitetni predmet. Sledi poročilo o Slovenskem dnevu v Torontu, nato pa članek o pomenu verouka v šolskem programu. In končno razpravi o „Svobodi" in o „Vsiljevanju asimilacije", ki sta vredni ponatisa, ker se dotikata problemov, ki jih srečuje slovenski rod v današnjem času ne le na Koroškem temveč kjerkoli na svetu — tudi v osrednji republiki.

Druga številka prinaša na prvem mestu razpravo Janka Krištofa o „Slovenki dr. Branislavi Sušnik" kot vrhunski idianologinji Južne Amerike. Sledi zanimiv članek o Martin Fierru in o prevodu, ki ga je prepesnil dr. Tine Debeljak. Politična razprava „Ni vse demokracija, kar si nadeva ime demokracije" izpod peresa Petra Kassla, posveti v zmedo pojmov, ki so nujni za razumevanje naših političnih pravic.

Peter Gregorin razmišlja o „Vzrokih slovenske needinosti", medtem ko Stanko Polzer pojasnjuje kaj se skriva za danes tako rabljeno besedo: „Manipulacija". Po tržaškem „Zalivu" ponatiskuje revija zanimiva razmišljanja o naši zgodovini — medtem ko kaplan Janez Tratar, ki je tudi odgovorni urednik revije, zaključuje številko s člankom „Pozabljeni veliki mejnik počlovečevanja dela."

Obe številki sta prepleteni poleg omenjenih člankov še z drobnimi novicami in pesmimi naših dijakov.

Uredniški odbor sestavljajo: Kassel Peter, Krištof Janko, Polzer Stanko, Walter Franc, Wutti Gabrijel, Peter Gregorin. Poleg teh so sodelovali v prvih dveh številkah še: Domej Maks, Stingler Heidi in Tanja Sommeregger.

Kdor bi hotel pisati sodelavcem revije ali se naročiti nanjo, naj piše odgovornemu kaplanu Janezu Tratarju na naslov: 9184, Št. Jakob v Rožu.

Upajmo, da nas bodo koroški študentje kmalu razveselili s tretjo številko svoje razgibane revije. Bog jih živi!

MK